

30.11.2011

Dnro 3350/4/09

Ratkaisija: Oikeusasiamies Petri Jääskeläinen

Esittelijä: Oikeusasiamiehensihteeri Anu Rita

POISTUMISLUPAEHTOJEN RIKKOMISEN VAIKUTUS RANGAISTUSAIKAAN

1 KANTELU

Kantelija vaati kirjeessään eduskunnan oikeusasiamiestä kumoamaan aluevankilan täytäntöönpanopäällikön päätöksen, jolla poistumislualta määräaikaan palaamatta jättämisen perusteella kantelijan rangaistusajaksi jätettiin lukematta yksi päivä. Kantelija pyysi oikeusasiamiestä myös ohjeistamaan vankeinhoitolaitosta vastaavissa tapauksissa, jossa vanki todisteellisesti itsestään riippumattomasta syystä myöhästyy.

2 SELVITYS

Kantelun johdosta hankittiin aluevankilan täytäntöönpanopäällikön ja hänen sijaisenaan toimineen notaarin selvitys ja Rikosseuraamusviraston (nykyään Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö) lausunto. Käytettävissäni ovat olleet myös rangaistuaajaksi lukematta jättämistä koskeva päätös 11.8.2009 ja vankilan kurinpitopäätös 11.8.2009.

3 RATKAISU

3.1 Tapahtumia

Aluevankilan vankeuslain 3 luvun 7 §:n perusteella tehdyn päätöksen mukaan rangaistusajaksi ei lue- ta yhtä päivää eli 8.8.2009, jolloin kantelija palasi poistumislualta klo 17.00, kun poistumislupae- doissa määrätty paluu-aika oli kello 16.30.

Kanteluun liitetystä kurinpitopäätöksestä käy ilmi, että poistumislualta palattaessa tapahtuneen myöhästymisen syy oli junan saapuminen myöhässä ja se, että kantelija ei tämän vuoksi ehtinyt ajois- sa linja-autoon. Kantelija on esittänyt todistuksen junan myöhässä olosta. Kurinpitopäätöksen mu- kaan kantelijan ei todettu syyllistyneen rikkomukseen. Kantelija kertoi lisäksi soittaneensa vankilaan heti saatuaan tiedon junan myöhästymisestä ja pyytäneensä vankilasta saamansa ohjeen mukaisesti rautatieasemalta todistuksen junan myöhästymisestä.

3.2 Oikeusohjeita ja Rikosseuraamusviraston näkemys

Perustuslain 1 luvussa säädetään Suomen valtiojärjestyksen perusteista. Luvun 1 §:n 2 momentti kuuluu seuraavasti.

Suomen valtiosääntö on vahvistettu tässä perustuslaissa. Valtiosääntö turvaa ihmisarvon loukkamattomuuden ja yksilön vapauden ja oikeudet sekä edistää oikeudenmukaisuutta yhteiskunnassa.

Perustuslain 7 §:ssä säädetään henkilökohtaisesta vapaudesta seuraavaa.

7 §

Oikeus elämään sekä henkilökohtaiseen vapauteen ja koskemattomuuteen

Jokaisella on oikeus elämään sekä henkilökohtaiseen vapauteen, koskemattomuuteen ja turvallisuuteen.

Ketään ei saa tuomita kuolemaan, kiduttaa eikä muutoinkaan kohdella ihmisarvoa loukkaavasti.

Henkilökohtaiseen koskemattomuuteen ei saa puuttua eikä vapautta riistää mielivaltaisesti eikä ilman laissa säädettyä perustetta. Rangaistuksen, joka sisältää vapaudenmenetyksen, määrää tuomioistuimien. Muun vapaudenmenetyksen laillisuus voidaan saattaa tuomioistuimen tutkittavaksi. Vapautensa menettäneen oikeudet turvataan lailla.

Vankeuslain 3 luvun 7 ja 8 §:ssä säädetään rangaistusajaksi lukemisesta seuraavasti.

7 §

Rangaistusajaksi lukeminen

Jos vanki karkaa tai poistuu luvatta vankilasta tai 8 luvun 9 §:n 2 momentissa tarkoitetusta sijoituspaikasta taikka 10 luvun 2–4 §:ssä tarkoitetusta hoidosta, rangaistusajaksi ei lueta aikaa sen vuorokauden alusta, jolloin vanki karkasi tai poistui luvatta, sen vuorokauden loppuun, jolloin hän palasi vankilaan tai otettiin kiinni vankilaan palauttamista varten.

Aika, jonka vanki 8 luvun 6 §:n tai 9 §:n 1 tai 3 momentin taikka 14 luvun 1 §:n [poistumislupa] nojalla on vankilan ulkopuolella, luetaan rangaistusajaksi, jos vanki palaa vankilaan lupaehtoisissa määrättyinä ajankohtana. Jos vanki ei palaa määrättyinä ajankohtana, rangaistusajaksi ei lueta aikaa sen vuorokauden alusta, jolloin vanki on määrätty palaamaan vankilaan, sen vuorokauden loppuun, jolloin hän palasi vankilaan tai otettiin kiinni vankilaan palauttamista varten.

Jos vangin syyttä rangaistuksen alkaminen on muusta kuin 2 luvun 1 §:n 3 momentissa tarkoitetusta syyistä viivästynyt tai sen täytäntöönpano on keskeytynyt, tämä aika luetaan rangaistusajaksi.

8 § (17.6.2011/735)

Päätösvalta

Rangaistusajaksi lukemisesta päättää täytäntöönpanosta vastaava virkamies. Rikosseuraamuslaitoksen keskuhallintoyksikkö päättää kuitenkin 7 §:n 3 momentissa tarkoitetusta rangaistusajaksi lukemisesta.

Vankeuslain esitöissä (HE 263/2004, s. 146) todettiin 3 luvun 7 ja 8 §:n osalta seuraavaa.

7 §. *Rangaistusajaksi lukeminen.* Rangaistusajaksi lukemista koskevat säännökset on yhtenäistetty lailla rangaistusten täytäntöönpanosta annetun lain muuttamisesta (580/2001) siten, että karkaamista, luvatta poistumista tai vankilan ulkopuoliselle luvulle jäämistä käsitellään samojen periaatteiden mukaisesti.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että jos vanki karkaa tai poistuu vankilasta, 8 luvun 9 §:n 2 momentissa tarkoitetusta sijoituslaitoksesta taikka 10 luvun 2–4 §:ssä tarkoitetusta hoidosta luvatta, rangaistusajaksi ei lueta aikaa sen vuorokauden alusta, jolloin vanki karkasi tai poistui luvatta, sen vuorokauden loppuun, jolloin hän palasi vankilaan tai otettiin kiinni sinne palauttamista varten. Säännös vastaisi asialliselta sisällöltään voimassa olevan RTL:n [rangaistusten täytäntöönpanosta annettu laki] 2 luvun 3 c §:n, 2 luvun 3 d §:n 2 momentin ja 4 luvun 7 §:n 3 momentin säännöksiä.

Vastaavasti pykälän 2 momentin mukaan aika, jonka vanki on vankilan ulkopuolisella luvalla 8 luvun 6 §:n, 9 §:n 1 tai 3 momentin taikka 14 §:n 1 momentin nojalla, luetaan rangaistus ajaksi, jos vanki palaa vankilaan lupaehdoissa määrättyä ajankohtana. Jos vanki ei palaa määrättyä ajankohtana, rangaistusajaksi ei lueta aikaa sen vuorokauden alusta, jolloin vanki on määrätty palaamaan vankilaan sen vuorokauden loppuun, jolloin hän palasi vankilaan tai otettiin kiinni laitokseen palauttamista varten. Ehdotettu säännös vastaisi nykyisen RTL:n 3 luvun 6 §:n 3 momentin ja 8 §:n 2 momentin sekä 2 luvun 3 b §:n 2 momentin säännöksiä. Lainkohtaa tarkennettaisiin kuitenkin siten, että "määräpäivän" sijasta säännöksessä olisi maininta "määrätystä ajankohdasta". Tällä tarkoitettaisiin lupaehtoihin merkittyä ajankohtaa, joka yleensä sisältää päivän lisäksi myös kellonajan. Säännöksellä täsmennettäisiin nykyistä lakia siten, että säännöstä voitaisiin soveltaa myös sellaiseen myöhästymiseen, joka tapahtuisi samana päivänä.

Pykälän 3 momentti vastaisi RTL:n 2 luvun 3 §:n säännöstä. Säännös koskee sellaisia harvinaisia tilanteita, joissa täytäntöönpanon alkaminen on viivästynyt tai täytäntöönpano keskeytynyt vangin syyttä.

8 §. *Päätösvalta.* Pykälään ehdotetaan säännöstä päätösvalta. Pykälässä tarkoitettavat päätökset ovat rangaistuksen muodolliseen täytäntöönpanoon liittyviä päätöksiä. Rangaistusajaksi lukemisesta päättäisi täytäntöönpanosta vastaava virkamies. Koska 7 §:n 3 momentissa tarkoitettavat tapaukset ovat varsin harvinaisia ja usein tulkinnanvaraisia, pykälässä ehdotetaan, että rangaistusajaksi lukemisesta päättäisi kuitenkin Rikosseuraamusvirasto. Tämä olisi perusteltua myös yhtenäisen käytännön turvaamiseksi.

Lainvalmistelun yhteydessä on siis todettu, että ehdotettu säännös [vankeuslain 3 luvun 7 §:n 2 momentti] vastaisi RTL:n 3 luvun 6 §:n 3 momentin ja 8 §:n 2 momentin sekä 2 luvun 3 b §:n 2 momentin säännöksiä ja että nämä rangaistusajaksi lukemista koskevat säännökset on yhtenäistetty lailla rangaistusten täytäntöönpanosta annetun lain muuttamisesta (580/2001) siten, että karkaamista, luvatta poistumista tai vankilan ulkopuoliselle luvalle jäämistä käsitellään samojen periaatteiden mukaisesti.

Tässä asiassa on siten tarpeen tarkastella vielä tuota vuonna 2001 tehtyä lainmuutosta.

Ennen lailla 580/2001 tehtyä lainmuutosta oli harkinnanvaraista, luettiin lupaehdot noudattamatta jättäneen vangin laitoksen ulkopuolella viettämä aika rangaistusajaksi. Hallituksen esityksessä HE 13/2001, joka johti lain 580/2001 säätämiseen, ehdotettiin, että harkintavallasta luovutaan. Mainituksa hallituksen esityksessä oli kyse siitä, että rangaistuksen tosiasialliseen pituuteen vaikuttavista harkinnanvaraisista päätöksistä tulee voida valittaa tuomioistuimeen, minkä vuoksi suoritetun ajan menettämistä ja ehdonalaisen vapautumisen lykkäämistä koskevista päätöksistä ehdotettiin säädettäväksi muutoksenhakumahdollisuus. Kun harkinnanvaraisuudesta poistumis- ja eräiden muiden lupien suhteen luovuttiin, muutoksenhakumahdollisuudesta säätämiseen ei hallituksen esityksen mukaan ollut niiden osalta tarvetta. Lakivaliokunta (LaVM 12/2001) tai perustuslakivaliokunta (PeVL 9/2001) eivät ole nimenomaisesti ottaneet kantaa hallituksen esitykseen nyt kyseessä olevaa harkinnanvaraisuudesta luopumista koskevin osin. Esillä ei näytä olleen myöskään se, että vankilan ulkopuoliselle luvalle jääminen voi joskus tapahtua ilman, että vanki on itse kohtuudella voinut vaikuttaa asiaan.

Rikosseuraamusvirasto toteaa lausunnossaan lain soveltamisesta seuraavaa.

Vankeuslain mukaan jos vanki ei palaa vankilaan lupaehdoissa määrättyä ajankohtana, rangaistusajaksi ei lueta aikaa sen vuorokauden alusta, jolloin vanki myöhästyi paluuajasta. "Määrättyä ajankohtana" tarkoittaa hallituksen esityksen mukaan poistumislupaehdoissa määrättyä paluuajaa kellonajan tarkkuudella (HE 263/2004, s. 146). Säännös on siinä mielessä ehdoton, että se ei jätä päätöksentekijälle asian ratkaisemisessa harkintavaltaa.

Rikosseuraamusvirasto on tehnyt 15.10.2007 oikeusministeriön kriminaalipoliittiselle osastolle esityksen lainsäädännön muuttamisesta koskien rangaistusajan laskemista vangin myöhästymässä mää-

rätystä ajankohdasta (dnro 8/00/2007). Soveltamiskäytännössä syntyneet ongelmat on saatettu oikeusministeriön tietoon mahdollisia lainsäädäntömuutoksia varten.

Oikeusministeriölle tehdyn esityksen mukaan vankeuslain rangaistusajaksi lukemista koskevissa päätöksissä on havaittu epäkohta koskien tilanteita, joissa vanki palaa poistumisluvulta määräajan jälkeen. Säännökset eivät anna päätöksentekijälle harkintavaltaa, vaikka vangin myöhästymiselleen esittämä syy olisi perusteltu ja hyväksyttävä. Asia voi johtaa kohtuuttomaan tilanteeseen vangin kannalta.

Ennen 1.10.2006 voimassa olleessa rangaistusten täytäntöönpanosta annetun lain (RTL) 3 luvun 6 §:ssä (oikeastaan 2 luvun 3 b §:ssä) rangaistusajaksi lukeminen oli määritelty eri tavalla kuin vankeuslaissa. Säännöksen mukaan paluupäivä luettiin rangaistusajaksi, jos vanki palasi poistumisluvulta myöhässä, mutta kuitenkin määrätyn paluupäivän aikana. Hallituksen esityksessä on katsottu nimenomaisesti, että säännöstä täsmennettäisiin vankeuslaissa siten, että sitä voitaisiin soveltaa myös sellaiseen myöhästymiseen, joka tapahtuisi paluupäivän aikana (HE 263/2004, s. 146).

Rikosseuraamusvirasto on lähettänyt 15.10.2007 aluevankiloiden johtajille, täytäntöönpanopäälliköille sekä vankiloiden johtajille kirjeen (dnro 1/423/2007) koskien rangaistusajaksi lukemista, kun vanki palaa poistumisluvulta määräajan jälkeen. Kirjeessä on tuotu esille se, ettei päätöksentekijällä ole voimassa olevan lainsäädännön mukaan asiassa harkintavaltaa.

Yksittäisen virkamiehen on noudatettava lakia. Koska vankeuslaissa on edellytetty, että rangaistusajaksi ei lasketa aikaa sen vuorokauden alusta, jolloin vanki ei palaa ajoissa poistumisluvulta, palaamisvuorokauden loppuun, täytäntöönpanosta vastaavan virkamiehen on katsottava toimineen säännöksen mukaisesti. Säännös ei mahdollista harkintavallan käyttöä.

Rikosseuraamusvirasto katsoo, että kanteluissa esitetyissä yksittäistapauksissa virkamiehet ovat toimineet vankeuslain edellyttämällä tavalla. Päätöksentekijöillä ei olisi ollut voimassa olevan lainsäädännön mukaan mahdollista tehdä toisenlaista ratkaisua.

Edellä mainittuun, Rikosseuraamusviraston alaisilleen laitoksille ja yksiköille lähettämään kirjeeseen (dnro 1/423/2007) on liitetty eräeseen kanteluun annettu vastaus, jossa Rikosseuraamusvirasto on todennut asiasta vastaavasti kuin tänne antamassaan lausunnossa, minkä lisäksi vastauksessa todetaan seuraavaa.

RTL:n aikana vankilanjohtajan toimivallassa oli päättää poissaoloajan lukemisesta rangaistusajaksi. Hänellä oli harkintavaltaa arvioidessaan vangin myöhästymiselle esittämää perustetta ja sen hyväksyttävyyttä.

Vankeuslain rangaistusajaksi lukemista koskeva säännös on yksiselitteinen, eikä se anna päätöksentekijälle harkintavaltaa asiassa. Täytäntöönpanopäällikkö ei ole voinut tehdä asiassa muunlaista päätöstä kuin mitä hän on tehnyt.

3.3

Kannanotto

Täytäntöönpanopäällikön sijaisen menettely on vastannut Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikön (aiemmin Rikosseuraamusvirasto) alaisilleen virkamiehille ja laitoksille esittämää tulkintaohjetta (1/423/2007, 15.10.2007) vankeuslain 3 luvun 7 §:n soveltamisesta. Tulkittaessa lakia Rikosseu-

raamuslaitoksen keskushallintoyksikön tavoin ei täytäntöönpanosta vastaavalla virkemiehellä ole ollut harkintavalta asiassa.

Minulla ei ole perusteita moittia täytäntöönpanopäällikön sijaisen menettelyä. En ole aikaisemminkaan puuttunut vastaavanlaiseen menettelyyn, kun esitys lainsäädännön muuttamiseksi on ollut oikeusministeriössä vireillä. Kun lainmuutos näyttää edelleen viipyvän, pidän välttämättömänä ottaa nyt kantaa tähän yksilön vapautta välittömästi koskevaan ongelmaan.

Vuoden 2001 lainvalmisteluasiakirjojen perusteella vaikuttaa varsin selvältä, että harkintavalta poistumisluvalta määräaikana palaamatta jääneen vangin rangaistusajaksi lukemista koskevissa asioissa on ollut tarkoitus poistaa.

Näen tämän hyvin ongelmallisena tilanteissa, joissa määräajan noudattamatta jättämistä ei voida lukea vangin omaksi syyksi, mutta hänen rangaistusaikaansa tästä huolimatta käytännössä jatketaan mainitun lainkohdan nojalla. Arvioin seuraavassa, mitä ongelmia tähän perustuslain kannaltasisältyy, ja olisiko mahdollista katsoa, ettei lainkohta ole ehdottoman velvoittava eikä täytäntöönpanopäällikkö ole asiassa vailla harkintavaltaa.

Rikosoikeudessa rangaistusvastuulta on edellytettävä aina vähintään tuottamuksellista suhtautumistapaa eikä tapaturmista saa rangaista (objektiivisen rangaistusvastuun kielto). Oikeuskirjallisuudessa tämä periaate on kiinnitetty perustuslain 1 §:ään sisältyvään ihmisarvon loukkaamattomuuden periaatteeseen. (Nuutila, Ari-Matti; Rikoslain yleinen osa (1997); s. 39–40).

Rangaistusajaksi lukematta jättämistä ei mielletäne rangaistukseksi ainakaan silloin, kun vanki on itse tehnyt ratkaisun olla noudattamatta poistumisluvassa asetettua paluu-aikaa ja kun kyse on tuon ajankohdan jälkeisestä ajasta. Tällöin voitaneen pitää perusteltuna, ettei vanki saa rangaistusajana hyväksyä sitä aikaa, jonka hän ilman lupaa omalla päätöksellään on vankilan ulkopuolella. Siinäkin tapauksessa, että luvan päättymisen jälkeinen vankilan ulkopuolella olo tapahtuu vangin omasta syyttä, voitaneen paluuajan jälkeisen ajan rangaistusajaksi lukematta jättämistä puoltaa sillä, että vanki ei tuolloin ole tosiasiallisesti suorittamassa rangaistustaan vankilassa, vaikka hänen tulisi suorittaa tuomioistuimen tuomitsemasta rangaistuksesta tietty laskennallinen aika. Mielestäni tämä ajattelutapa kuitenkin rikkoo perustuslain 1 §:ään kirjattua, koko valtiosäännön taustalla perustavanlaatuisena vaikuttavaa ihmisarvon loukkaamattomuutta, jos henkilön vapaudenriiston aika voi pidentyä sellaisten seikkojen vuoksi, joihin hän ei itse ole mitenkään voinut vaikuttaa. Tällöin voidaan kysyä myös, onko kyse kuitenkin rangaistuksenkaltaisesta seuraamuksesta.

Myös perustuslain 7 §:n 3 momentti lähtee siitä, että vapautta ei saa riistää mielivaltaisesti eikä ilman laissa säädettyä perustetta.

Perustuslain (PL) 7 §:stä on oikeuskirjallisuudessa (WSOYpro; Juridiikkaonline; Perusoikeudet; Yksittäiset perusoikeudet; Henkilökohtainen koskemattomuus (PL 7 §); Matti Pellonpää) todettu muun muassa seuraavaa.

Säännös turvaa oikeuksia, joita voidaan luonnehtia yleiskäsitteellä henkilökohtainen koskemattomuus. PL 7 §:llä on läheinen yhteys PL 1 §:n säännökseen. Henkilökohtaista koskemattomuutta suojaava perusoikeussäännös voidaan nähdä yhtenä keskeisenä säännöksenä, jonka kautta valtiosääntö PL 1 §:n mukaisesti turvaa "ihmisarvon loukkaamattomuuden".

PL 7 §:n piiriin kuuluva henkilökohtainen vapaus on luonteeltaan yleisperusoikeus, joka suojaaa paitsi ihmisen fyysisistä vapautta myös hänen tahdonvapauttaan ja itsemääräämisoikeuttaan (HE 309/1993 vp).

Kaikkia vapaudenmenetyksiä koskee kieltäminen vapautta mielivaltaisesti ja ilman laissa säädettyä perustetta. Näin ollen perustuslaki edellyttää kaikenlaisten vapaudenriistojen perusteet määriteltäväksi eduskuntalaissa. Tämän muodollisen suojan ohella PL 7.3 § antaa sisällöllistä suojaa kieltämällä mielivaltaisen vapaudenriiston.

- - -

Vapaudenmenetyksen sisältävän rangaistuksen määrää aina tuomioistuin (PL 7.3 §). Lisäksi minkä tahansa muun vapaudenmenetyksen laillisuus tulee voida saattaa tuomioistuimen tutkittavaksi.

Mielestäni voidaan kysyä, eikö mielivaltaisesta vapaudenriistosta ole kyse myös silloin, jos henkilön tahdonvapaus jätetään huomioimatta eli jos henkilön vapaudenmenetysaika pitenee, vaikka hänellä itsellään ei ole ollut mahdollisuutta vaikuttaa poistumislupa-ajan ylittämiseen johtaviin tapahtumiin. Korostan, että en ota tässä päätöksessäni kantaa siihen, milloin vanki ei itse ole voinut vaikuttaa asiaan ja milloin taas kyse on tilanteesta, joka vangin olisi tullut kohtuudella kyetä ennakoimaan ja siten välttämään.

Vankeuslain 3 luvun 7 §:n 3 momentissa on säännös, joka mahdollistaa sen ajan lukemisen rangaistusajaksi, jona täytäntöönpano on vangin syyttä keskeytynyt. Tällöin päätöksen rangaistusajaksi lukemisesta tekee Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö. Eräässä toisessa kanteluasiassa, jossa myös oli kyse poistumislupalta määräaikaan palaamatta jäämisestä ja määräajan jälkeisen ajan lukemisesta rangaistusajaksi, selvityksen antanut täytäntöönpanopäällikkö ilmoitti tiedustelleensa tuon lainkohdan soveltamismahdollisuutta, mutta saaneensa Rikosseuraamusvirastosta vastauksen, ettei sitä voida soveltaa. Ilmeisesti peruste oli, että määräaikaan palaamatta jäämisestä on nimenomaan erikseen säädetty (VL 3:7.2).

Minulle antamassaan lausunnossa Rikosseuraamusvirasto ei ole käsitellyt 3 momentin soveltamismahdollisuutta, vaan lähtenyt edellä kerrotusti siitä, että harkintavaltaa ei missään poistumislupaa koskevassa tilanteessa ole. Laissa on ollut 3 luvun 7 §:n 3 momenttia vastaava säännös jo ainakin vuodesta 1925 (Suomen asetuskokoelma n:o 51/1925, laki rangaistusten täytäntöönpanosta annetun asetuksen muuttamisesta 2 luvun 3 §:n 3 momentti). Myöhemmistä lainvalmisteluasiakirjoista ei juurikaan ole saatavissa selvitystä lainkohdan ajateltuun sisältöön. Lain ilmaisu "täytäntöönpanon keskeytyminen" lienee jossakin määrin epäselvä ja saattaa antaa aiheen ajatella, että kyse on viranomaisien suorittamista keskeyttämistoimista, esimerkiksi erehdyksessä tapahtuvasta liian aikaisesta vapauttamisesta, eikä niinkään siitä, että vanki itse "keskeyttää" täytäntöönpanon jättämällä palaamatta vankilaan, edes omatta syyttään.

Edellä esittämilläni perusteilla katson, että vankeuslain 3 luvun 7 § 2 momentti on perustuslain kanssa ristiriidassa, jos sitä tulkitaan siten, ettei vangin tahdonmuodostusta voida missään tilanteessa ottaa huomioon. Käsitykseni mukaan tämä ristiriita on näennäinen ja se on poistettavissa perus- ja ihmisoikeusmyönteisellä tulkinnalla. Mielestäni lainsäätäjät ei perustuslain 1 ja 7 § huomion ottaen edes voisi säätää normia, joka mahdollistaisi ilman omaa syytä tapahtuvan vapaudenmenetyksen.

Lain esitöistä päätellen vangin tahdonvapauteen liittyvää ongelmaa ei eduskunnassa ole nimenomaisesti käsitelty. Toisaalta lakiin on rangaistusten täytäntöönpanosta annetun lain muutoksenhakua koskevia säännöksiä vuonna 2001 muutettaessa (HE 13/2001) jätetty silloinen 2 luvun 3 §, jota nykyinen vankeuslain 3 luvun 7 §:n 3 momentti vastaa.

Tarkemman sääntelyn puuttuessa, perustuslain arvolähtökohdat huomioon ottaen, en näe estettä myös poistumislupien osalta tarvittaessa soveltaa 3 luvun 7 §:n 3 momentin periaatetta siitä, että vangin syyttä tapahtunut täytäntöönpanon keskeytyminen voidaan lukea rangaistusajaksi. Kysymys tulee kuitenkin sääntelyn tarkentamiseksi ehdottomasti saattaa lainsäätäjän arvioitavaksi. Tällöin tulisi huolehtia myös muutoksenhakumahdollisuudesta, joka tällä hetkellä jää tuomioistuimen ratkaista-

vaksi.

4

TOIMENPITEET

Lähetän tämän päätökseni oikeusministeriön kriminaalipoliittiselle osastolle ja esitän harkittavaksi, kuinka vankeuslain 3 luvun 7 §:n 2 momentin soveltamisesta esittämäni näkemykset voitaisiin ottaa huomioon vireillä olevassa vankeuslainsäädännön tarkistustyössä.

Lähetän tämän päätökseni tiedoksi Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikölle, ja pyydän sitä saattamaan ratkaisun rikosseuraamusalueiden tietoon. Lähetän päätökseni tiedoksi myös täytäntöönpanopäällikölle ja notaarille.